

MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ STATUTÁRNÍCH MĚST

Předkládaný článek se snaží vnést jasnější pohled na možnosti financování rozvojových záměrů (zejména pak „velkých“ projektů statutárních měst), který bude srozumitelný jak představitelům měst (starostové, primátoři, zastupitelé, radní, úředníci), tak především široké veřejnosti, která v mnoha případech nemá ponětí, co se v rámci jednotlivých radnic chystá, natož kde na to vedení měst „vezme“. Zmíněné velké projekty mají přitom stejného jmenovatele, a tím je zlepšení situace na trhu práce – snížení nezaměstnanosti, příliv investic jak ze zahraničí, tak z tuzemska, vytvoření podmínek pro další investice a tím pádem další rozvoj (synergické efekty), ale také mnohdy zásah do životního prostředí (ať již trvalého nebo dočasného charakteru) a protesty zájmových skupin a obyvatelů, kterých se ta či ona investice týká.

Rozvoj měst v kontextu investičních výdajů

V současné době, kdy česká ekonomika zažívá dlouhodobý pozitivní vývoj, je vhodný okamžik pro uskutečnění řady projektů, a to zejména v oblasti samosprávných investic. Jinými slovy řečeno, vedle velkých developerských projektů realizovaných soukromým kapitálem začínají své představy o ekonomickém rozvoji realizovat i větší města z Čech, Moravy a Slezska.

Každý angažovaný občan se čas od času zamyslí nad možnostmi dalšího směřování „jeho“ města. Úvahy při tom mohou mít řadu podob – od malých nekonkrétních úvah na zlepšení životního prostoru na sídlištích, přes jasnější návrhy na vedení cyklostezek, revitalizaci parků a veřejných ploch až po velké rozvojové vize (v mnohých případech chybí k naplnění vize do reálné podoby malý krůček), např. v podobě logistických center, průmyslových zón, kulturních a společenských objektů nebo výzkumných parků.

Strategie rozvoje

Aby výše uvedené aspekty byly minimalizovány (negativní) nebo maximalizovány (pozitivní), je vhodné před samotnou přípravou a realizací rozvojových záměrů postoupit proceduru tvorby strategických dokumentů, které ve svém důsledku napomohou vedení měst v rozhodování o prioritách a směřování investičních prostředků, kterých má každé město vždy nedostatek. Mezi základní strategické

dokumenty řešící směřování rozvoje města už tradičně patří územně plánovací dokumentace, kterou již v současné době nikdo nepovažuje za něco mimořádného. Ba naopak, územní plán mají ze zákona za povinnost pořizovat všechny obce a města.

K novějším dokumentům pak patří zejména strategické plány rozvoje měst (SPRM), na jejichž základě město může realizovat konkrétní projekty a naplnit tak vize dané SPRM. Používání strategického plánování jako nástroje pro rozhodování místní samosprávy obecně souvisí s prosazováním trendů, jež jsou charakteristické pro tzv. „novou ekonomiku“. Jedním z nejvýraznějších projevů této ekonomiky je globalizace spojená s uvolňováním obchodních bariér a rychlým zvyšováním mobility kapitálu i pracovních sil. Konkurence v „nové ekonomice“ neprobíhá z geografického hlediska pouze na úrovni států, ale naopak se výrazně přesunuje na úroveň regionální a lokální. Obecně se dá říci, že cíle strategického plánu města mohou být orientovány jak „dovnitř“, tzn. na zvýšení efektivity výkonu místní samosprávy, tak i „ven“, tzn. na zlepšení podmínek pro podnikání, život ve městě apod.

SPRM je připravován pro potřeby měst a je nástrojem intervence samosprávných orgánů v oblasti sociálního a ekonomického rozvoje. Zpracování plánu je z tohoto pohledu pouze přípravnou fází, která by měla iniciovat koncepční a na dlouhodobé cíle zaměřenou sociální, ekonomickou a environmentální politiku města. Plánování je klíčovým prvkem řízení a v tomto

ohledu by realizace strategického plánu města měla zajistit koncepční podporu aktivit a projektů, které se budou navzájem posilovat (synergický efekt) a nikoliv vylučovat nebo si odporovat.

Financování projektů

Jedním z nástrojů SPRM, který výrazně napomáhá zejména při realizaci „tvrdých“ investičních projektů a usměrňuje tak ekonomický rozvoj měst, je tzv. integrovaný plán rozvoje města (IPRM). Ten je základním programovým dokumentem města umožňující rozvoj v návaznosti na využití veřejné podpory ze strukturálních fondů Evropské unie (EU) s důrazem na zajištění synergie intervencí příslušných operačních programů a koncentrací zdrojů. Integrované plány jsou realizovány několika individuálními projekty, které:

A – směřují k dosažení společného cíle či cílů regionu, města, obce, či lokality;

B – mohou být podpořeny z jednoho či více operačních programů.

Dle Metodického pokynu Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování IPRM (dále „Metodika“) se integrovaným plánem rozvoje města rozumí „soubor vzájemně obsahově a časově provázaných akcí, které jsou realizovány ve vymezeném území nebo v rámci tematického přístupu ve městech a směřují k dosažení společného cíle či cílů města, obce či lokality. Mohou být podpořeny z jednoho či více operačních programů.“

Integrovaný plán rozvoje města je základním koordinačním rámcem navazujícím na celkovou vizi a strategii rozvoje města za účelem identifikace a řešení problémů rozvojových oblastí města v návaznosti na využití podpory ze strukturálních fondů v programovém období 2007–2013“.

IPRM je možno chápat jako programové dokumenty na úrovni měst vycházející z regionálních operačních programů (ROP) v jednotlivých regionech soudržnosti, tzv. NUTS II, a lze je koncipovat dvěma různými přístupy, jedná se o:

- **zónové řešení** – výsledky IPRM se musejí vztahovat na konkrétně vymezené území města, které je definováno jako oblast s vysokým potenciálem růstu nebo naopak jako území deprimované;
- **tematické řešení** – tento typ IPRM řeší jedno vybrané téma na celém území města.

IPRM je jedním z účinných nástrojů urbaní politiky jednotlivých statutárních měst v České republice, který zajišťuje koordinaci odvětvových a územních politik ve městech. Zároveň představu-

je nástroj pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů s cílem zajistit synergický efekt jednotlivých intervencí podporujících určená města jako póly rozvoje regionu prostřednictvím koncentrace alokace finančních prostředků do geograficky vymezené zóny města nebo v rámci řešení klíčového tématu rozvoje města.

Základní podmínky, proces schvalování a realizace IPRM

Tak jako každý strategický dokument má svá základní pravidla určující postup přípravy a realizace, tak rovněž proces tvorby, schvalování a realizace IPRM musí dodržovat řád daný Metodikou a dalšími pravidly (zejména pak na úrovni jednotlivých ROP). Mezi základní pravidla patří:

- zpracovatelem IPRM je město, které je zodpovědné za jeho realizaci;
- IPRM musí vycházet ze strategických a rozvojových dokumentů města;
- ve všech fázích přípravy, zpracování a realizace IPRM město respektuje princip partnerství a zapojení veřejnosti;

- IPRM musí být integrovaným řešením, které přinese synergické efekty;
- IPRM musí naplnit obsah a strukturu stanovenou Metodikou;
- vymezená zóna pro IPRM musí splňovat kritéria dle Metodiky;
- IPRM musí dodržet minimální podíl prostředků na celkovém finančním objemu IPRM – pro prostředky poskytované v rámci ROP se jedná o 10 mil. EUR.

Výše uvedené podmínky jsou pouze obecnými pravidly, konkrétní zpracování (které se však navzájem v zásadě neliší), si každý region soudržnosti určí sám v rámci vlastních prováděcích dokumentů.

Každý programový dokument musí mít (kromě jasně stanovených podmínek a pravidel) rovněž pevně definovanou řídicí strukturu – management – která zajistí udržitelnost projektu po celou dobu přípravy a zejména realizace. V případě IPRM lze rozdělit management na úroveň vnitřní a vnější.

Vnitřní řídicí strukturu reprezentují jednotlivé **pracovní skupiny**, které mají na starosti jednotlivé oblasti, kterými se IPRM zabývá. Jedná se

Foto © Magistrát města Ostravy

Širší pohled na centrum města Ostravy

o akční složku celé struktury, jež nese zodpovědnost zejména ve fázi přípravy a zpracování a připravuje podklady pro rozhodování vyšších struktur. O „úroveň výš“ se nachází tzv. **Řídící výbor IPRM** (ŘV IPRM) – nejdůležitější řídicí složka na úrovni města ve fázi zpracování a hlavně realizace má na starosti konečný výběr projektů, které budou do IPRM zařazeny, stejně tak jako jejich monitoring a případné změny. Všechna rozhodnutí, které ŘV IPRM vykoná, musí potvrdit poslední stupeň vnitřního managementu – tím jsou orgány města, zejména pak zastupitelstvo (dle zákona o obcích je zasedání zastupitelstva veřejné a tudíž občané daného města mají možnost se k daným návrhům vyjádřit; je tím naplněn princip partnerství a zapojení veřejnosti).

Vnější management pak reprezentuje Regionální rada, resp. Úřad Regionální rady (ÚRR), který v každém ze sedmi regionů soudržnosti zabezpečuje úkoly spojené s funkcí řídicího orgánu Regionálního operačního programu (jedná se o výkonný orgán Regionální rady). Podklady zpracované ÚRR přecházejí na rozhodovací složku každé Regionální rady, a tím je Výbor Regionální rady (VRR). VRR pak schvaluje jednotlivé IPRM a rozhoduje o využití finančních prostředků na jednotlivá opatření a aktivity, odpovídá za efektivní využívání těchto prostředků, za kontrolu hospodaření s těmito prostředky a za realizaci přijatých kontrolních

opatření. V hierarchii kompetencí je Regionální rada zodpovědná Evropské komisi (EK).

Region soudržnosti Moravskoslezsko a Ostrava

Výše popsané skutečnosti platí obecně pro všechny regiony soudržnosti NUTS II na území České republiky. Jak již bylo nastíněno, každý region si v rámci stávajícího programového období 2007–2013 připravil svůj vlastní programový rámec (ROP), který má za úkol řešit ty nejpalčivější problémy konkrétního regionu – na rozdíl od předchozího období, kdy veškeré prostředky ze strukturálních fondů byly soustředěny pod jedním společným regionálním operačním programem (SROP), si jednotlivé ROPy kladou za cíl zvýšit efektivitu vynaložených prostředků a posílit tak úlohu regionů v České republice.

Jedním z nejrychleji se rozvíjejících regionů v České republice je Moravskoslezský kraj (MSK), který je územně shodný s regionem soudržnosti Moravskoslezsko. Zmíněný kraj je co do počtu obyvatel nejpočetnější z celé České republiky a také jeho hustota osídlení je největší (230 obyvatel/km²). Jelikož zpracovateli IPRM financovaných prostřednictvím ROP jsou pouze statutární města, přicházejí v případě MSK v úvahu tato: Ostrava, Opava, Karviná, Havířov a Frýdek-Místek. Pro zmíněná města je v pří-

slušné prioritní ose ROP NUTS II Moravskoslezsko (osa 3.1 Rozvoj měst) alokováno cca 3 mld. Kč.

Všech pět statutárních měst připravilo své IPRM a v termínu do 31. 7. 2008 je předložilo k hodnocení na ÚRR. Po dvouměsíčním hodnotícím procesu stanovil ÚRR pořadí úspěšnosti jednotlivých měst, které svým rozhodnutím 1. 10. 2008 potvrdil také VRR Regionu soudržnosti Moravskoslezsko. Nejúspěšnějším městem se stalo statutární město Ostrava, které se díky svému IPRM nazvanému „**Ostrava – magnet regionu**“ může v příštích letech těšit na více než 1,5 mld. Kč.

Článek se snažil přinést základní informace o problematice financování rozvojových projektů pomocí prostředků z EU. Konkrétnější aplikaci shora uvedených možností se autor článku pokusí rozvinout v dalším období. Mělo by se jednat zejména o rozbor základních faktů a předpokládaného přínosu ostravského IPRM, který se zaměřuje zejména na dopravní infrastrukturu, zkvalitnění životního prostředí pro obyvatele města, zlepšení kulturního vyžití, zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit a v neposlední řadě na sociální integraci.

Použité zdroje:

Metodický pokyn Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování IPRM (na základě usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 883).

Regionální operační program regionu soudržnosti Moravskoslezsko na období 2007–2013.

Projekt IPRM „Ostrava-magnet regionu“ je spolufinancován Evropskou unií.

Ing. Karel Malik
manažer IPRM
„Ostrava – magnet regionu“
Odbor ekonomického rozvoje
Magistrát města Ostravy